

1 UVODNA RAZMATRANJA

Vrijeme i okruženje u kojem živimo i privređujemo je po svojoj prirodi promjenljivo i nepredvidivo. Promjene se dešavaju svakodnevno, a neizvjesnost je prisutna u svim sferama privrednog i društvenog života. Umjesto nekadašnjeg kontinuiteta danas su prisutni uslovi diskontinuiteta. U trenutnom okruženju, uspješnom poslovanju mogu se nadati isključivo fleksibilni sistemi, koji su fleksibilni kako po organizacionoj strukturi, tako i po poslovnoj politici, sistemu menadžmenta, itd. Brz tempo razvoja nauke, tehnologije i civilizacije u cjelini prouzrokovao je rastuću složenost projekata. Ova složenost najčešće dovodi do ozbiljnih problema pri njihovoj realizaciji. Problemi se manifestuju kroz produženje vremena realizacije projekta i povećanje ukupnih troškova realizacije. Pravovremeno i adekvatno reagovanje na probleme uslovalo je primjenu koncepta project management – upravljanja projektima. Bazira se na uspostavi efikasne organizacije koja omogućava da se na najbolji način iskoriste raspoloživi materijalni resursi, finansijska sredstva i ljudi u procesu realizacije projekta. Svaki projekat je jedinstven i neponovljiv poduhvat koji ima svoj početak i svoj kraj (faktor vrijeme), sa unaprijed definisanim kvalitetom i obimom troškova (budžet). Da bi se projekat realizovao u okviru prethodno definisanih ograničenja neophodno je upravljati projektom na adekvatan način.

Sušтина problema kod projektovanja poslovnog sistema svodi se na odnose između elemenata i njihovih pojedinih funkcija. Oni se razmatraju i analiziraju u okviru unaprijed determinisane sredine, te se, stoga, u vidu imaju eventualne promjene te sredine, kako bi bili u stanju da se vrše kontinuirana prilagođavanja ili promjene. Pri tome, rješenja mogu biti korištena za poslovni sistem kao cjelinu i istovremeno upoređena sa različitim kriterijima efikasnosti, efektivnosti, racionalnosti, produktivnosti, ekonomičnosti i rentabilnosti, uključujući tu i praktična upravljačko, rukovodna i operativna ograničenja.

Postojeći uslovi tržišnog poslovanja preduzeća „Sconto-prom“ Prijedor, zbog povećanja svoje kompleksnosti, zahtjevaju odgovarajuće promjene i nameću potrebu u iznalaženju pristupa koji će najviše odgovarati poslovnim sistemima u sprovođenju zahtjevanih promjena. Preduzeće „Sconto-prom“ Prijedor pod pritiskom novonastalih uslova na tržištu mijenja način rada, koji nameće potrebu da se racionalno angažuju svi raspoloživi potencijalni resursi i izvrši efikasno prilagođavanje postojećim uslovima okruženja, sa ciljem ostvarenja maksimalnih rezultata rada na osnovu postavljenih zahtjevanih ciljeva. Preduzeće traži načine da ostvari bolju konkurentsku poziciju na tržištu, odnosno načine efikasnijim poslovanjem u svim segmentima svoga rada. Jedan od mogućih pravaca jeste primjena koncepta upravljanja projektima, kao nove poslovne filozofije. Da bi uspješno primijenili ovaj koncept, potrebno je izvršiti transformaciju preduzeća „Sconto-prom“ Prijedor u pravcu projektne orijentisanosti.

Ovakav pristup zahtjeva promjenu niza tradicionalnih elemenata funkcionalne osnove poslovanja poslovnog sistema „Sconto-prom“. Novim pristupom se procesi planiranja, organizovanja, rukovođenja, kontrole i odlučivanja u poslovnom sistemu baziraju na realizaciji projekta koji sada čine osnovu izvođenja poslova.

Preduzeća u Bosni i Hercegovini su organizovana i rade na principima koji su postavljeni još početkom prošlog vijeka. Da bi se prilagodila novonastalim uslovima, potrebno je izvršiti promjene u pravcu procesne orijentacije izvršavanja poslova i okrenutost prema kupcu. Ali, ako želimo nešto da promijenimo, potrebno je prvo znati šta treba mijenjati, u kom pravcu, koje su to nove forme koje bi preduzeću obezbijedile odgovarajuću fleksibilnost u poslovanju na osnovu novih tržišnih uslova. Nove forme treba da omoguće i lako inoviranje postojećeg sistema rada, proizvoda i usluga.

Koncept upravljanja projektima kao odgovor na pronalaženje pravog rješenja je pristup koji je prilagođen i definisan za jedan projekat. Da bi implementirali projekt menadžment u poslovnom sistemu „Sconto-prom“ Prijedor potrebno je definisati niz procedura, standarda i instrumenata. Pri definisanju ovoga pristupa, potrebno je definisati odgovarajuću strukturu modela za upravljanje projektom, pri čemu je potrebno definisati zajednički osnov koji će se implementirati na svim projektima preduzeća.

Da bi ostvarili dugoročnu stabilnost i razvoj tržišno i projektno orjentisanog poslovnog sistema „Sconto-prom“ Prijedor, potrebno je definisati adekvatnu strukturu (funkcija) investicionog i projektnog menadžmenta. Ova struktura funkcija treba da omogući realizaciju investicijskog procesa (projekta /programa) na način koji će da omogući najbolja rješenja po fazama realizacije tog procesa. Model strukture funkcija projektnog menadžmenta treba tako definisati da je moguće primjenom naučnih metoda doći do najboljih rješenja u sveobuhvatnoj realizaciji upravljanja investicijskim procesom u poslovnom sistemu „Sconto-prom“ Prijedor.

Projekat ima sve elemente poslovnog procesa i predstavlja poduhvat koji se odvija u budućnosti sa odgovarajućim rizikom i neizvjesnošću. Projekat sadrži konačne ciljeve koje treba postići, u čijoj realizaciji učestvuju ograničeni resursi. Projekat zahtjeva koordinaciju u realizaciji.

Uspješnost funkcionisanja projekta kao sistema zavisi od toga kako se realizuju definisani ciljevi i ostvaruju svrhe u dinamičkom okruženju. Međutim, mora se naglasiti da na sistem ovakve vrste djeluju spoljne i unutrašnje smetnje. Od onih najjednostavnijih, čije se dejstvo može predvidjeti, i čije su posljedice djelovanja na sistem poznate, pa je poznato i preduzimanje upravljačkih mjera za njihovo uklanjanje, do takvih smetnji koje se ne mogu predvidjeti, a nisu poznate ni odgovarajuće upravljačke mjere za njihovo otklanjanje. Ako se svemu navedenom doda i nizak stepen determinisanosti takvih sistema, onda je u potpunosti jasno da projektom treba upravljati.